

LÉTADLOVÝ MOTOR BUDOUC- NOSTI.

Český systém E. Urbana.

Z "Chalons sur Marne" ze dne 7. ledna t. r. píše se, že aviatik Latham dobil největšího úspěchu výškového 1100 m. Latham, jakož i Farman užíli ve svých aeroplánech jakožto hybostroje "Rotační motor".

Některé časopisy přinesly svého času vyobrazení tento znamenitý motor jménem "Gnom" a odtud dovidáme se, že tento létadlový motor jest rotační stroj soustavy cylindrové, v němž váleček umístěny jsou v jedné rovině hvězdivitě. Princíp tohoto motoru lze poznati ze způsobu jeho práce. Každá do savadní cylindrové stroje mají váleček pevný a v nich se pohybuje píst a tento pohyb přenáší se ojíce a klikou na hřídel, již otáčejí, má rotační stroj hřídel bližší osu pevnou, píst nehybný a váleček sám jest vlastním hybostrojem. Proto jest nazván tento motor: "Hybostroj s obíhajícími válečky" — krátce "Rotační motor".

Kterými přednostmi se vyznačuje rotační motor před obyčejnými stroji? Princípem jeho jsou odstraněny dva nedostatky dosavadních strojů pistových a to předně nárazy stroje, který celým strojem otřásají a jsou mu a jinmu a po druhé t. zv. mrtvé body t. j. nehybná místa v krajních (mrtvých) polohách stroje (v úvratích).

Rotační stroj otáčí se celý a vyznačuje se tudíž klidným chodem. K přechodu přes mrtvé body nepotřebuje těžkých setrvačníků, které u plynových motorů jsou kromě toho nevyhnutelné k pohybu stroje po tři na prázdno konané (jálové) zdvihy, jelikož je teprve čtvrtý zdvih, kdy exploze nastává, účinný.

Kromě toho vyznačuje se rotační stroj tu předností, že se sám ochladí u vzduchu, kterým rotuje a tudíž nepotřebuje zásoby vodní k nutnému chlazení. Poněvadž nemá setrvačnicku a vody k chlazení, jest strojem ideálně lehkým. Jest však nádka to velmi složitý, což jediná vada jeho, tím že má mnoho váleček (ku pč. až 8). Touto složitostí však podmíněna jest jeho ohromná síla, jelikož mnoho váleček jest sestaveno úsporně na nejmenším místě prostorovém.

Rotační strojem dosažen stroj lehký, silný a malých rozměrů; to jest cíl snahy konstruktérů a vynálezců budujících hybostroje pro vzduchoplavbu. A proto listy eizozemské označily rotační motor jako "Létadlový motor budoucnosti".

Poohlédneme se po historii tohoto vynálezu. Historie vzniku "rotačního motoru" jest zajímavá zvláště pro nás Čechy, poněvadž v Čechách se na vynálezci tom nejvíce pracovalo a právě zmíněný motor "Gnom" je forma česká.

Takřka současně pojalo několik vynálezců myšlenku "rotačního motoru" a dospělo formy cylindrové. Pokud známo ve Francii (před r. 1899), v Anglii (1900), v Německu (1901), v Čechách (roku 1902). Tedy všechny projekty vznikly kolem r. 1900, ale jsou úplně samostatné a od sebe odlišné. Český projekt jest sice nejpozdější; dospěl k patentování teprve r. 1902, ale jest v něm nejprávnější shora uvedený princíp vyznačen a převedený na plynovou formu se nejlepší osvědčil.

Ve Francii vzbudil pozornost před r. 1899 pěticylindrový rotační motor (na gasolin) sestojící pro samohybný bicykl. Ani bicykl s motorem tím, ani motor sám nevyšel v užívání. Anglie vykauze ohromný patent z r. 1900 rotačního motoru na páru, jehož přístrojová část byla opatřena rohlami, klouzající po krivkách velkého excentru. Německý patent vyšel r. 1901 (neb 1903?), jest dvojcylindrový se samočinně působícím dvojitým pístem k nasávání. Patent tento se neujal.

Do této doby spadá práce česká. Roku 1901—2 zadal ku patentování rotační motor (první podobu na páru) Éduard Urban a r. 1904 obdržel patent na tuto formu. Po dalších pokusech ohlásil brzy na to tentýž vynálezce český patent na druhou formu (plynovou) na též princípem. S plynovou formou konal pokusy pak o prázdninách v letech 1906—1909 a loni demonstroval s modelem před

znaleci v Plzni. Pracuje se tedy v Čechách na rotačním motoru od r. 1900 (přes 10 roků).

Na jaře r. 1905 objednal Éduard Urban model rotačního motoru první své podoby u firmy Ludvík Očenáček. Firma model nedodala, ale ještě téhož roku v říjnu zadala si o patent, který v září 1908 vyšel pod titulem: "Uložení ojíce na čepu v hybostrojích s obíhajícími váleky".

Rotační motor, k němuž vztahuje se toto "Uložení ojíce" L. Očenáčka jest stejného princípu s patenty Éduarda Urbana.

Z tohoto krátkého nástinu jest viděti, že v Čechách se na rotačním motoru pracovalo a že právě v praxi osvědčený motor "Gnom" vznikl na základě českých ideí. A tak v řadě vynálezů přibyl nový a sotva že vyšel z tvářel dílny vynálezce jako kámen polobroušený a prošel jedněma rukama, již objevil se na místě svým (pravým) a zazářil jako nejdražší drahoukam. Jest to rotační stroj cylindrový, systémů českého, jenž s takovou měrou ve vzduchoplavbě se uplatnil.

Dobývajícím aviatikové francouzský vítězství užitím rotačního motoru, nálezce zásluha ta českému dílníku a nechybíme na základě našich soudů, řekneme-li, že Farman vítězí létadlovým motorem systémů českého Urban—Očenáčekovým.

BUDE — NEBO NEBUDE?

Rok 1910 bude prý dle nejnovějších poplašných zpráv posledním naší kultury. Od 1. ledna za 137 dnů bude stará osvědčená oběčnice, zvaná "Země", roztrfštěna, rozdělena a proměněna v dým a páru.

Už předčasto byl prorokován konec světa, ale tentokráte prorokem není snad fantastický astrolog nebo čaroděj — tentokráte prorok je konec světa dne 18. května '10 — slavný učenec a astronom Camille Flammarion. Skutečnosti, ze kterých odvozuje své názory a na kterých staví svou hypotézu o konci všeho života, jsou dosti jednoduché a jasné!

Dne 18. května 1910 ocitne se Halleyova vlasatice v největší blízkosti slunce. Hlava komety bude v ten den vzdálena pouze asi 16 milionů kilometrů od země. Délka ohonů vlasatice obnáší však oběčejně 32 až 56 milionů kilometrů. Bude-li tudíž ohon vlasatice Halleyovy míti směr obrácený k zeměkouli, nastane nevyhnutelně srážka. A jelikož ohony vlasatice ohonů nejsou ničím jiným, než ohromnými masami plynů, mezi kterými má prím vodík, není vyloučeno, že při setkání země s ohonem Halleyovy vlasatice, zápalný vodík spojí se s kyslíkem zemské atmosféry za ničivého výbuchu a že tím nastane na ráz katastrofa, která nám lidem a snad celé zeměkouli připraví náhlý konec.

Potud Flammarion. Dlužno přiznati, že jeho předpoklady spočívají na vědeckých základech. Zda-li skutečnosti, o které Flammarion své mínění opírá, doopravdy nastanou, není ovšem dnes ještě známo. Vlasatice je prozatím příliš vzdálena, aby bylo lze rozpoznat, jaký směr má její ohon a aby se mohlo cestou spektrální analýzy dokázat, že její ohon pozůstává z vodíku. Nicméně nebezpečí tu a je jdemu tedy vstříe udalostí, bezpříkladné v dějinách lidstva.

Veškerý vzdělaný svět jest dnes "proroctvím" Camilla Flammariona rozehřeván.

Vchlasný astronom prof. Garrett Serviss podává o řečených katastrofálních možnostech čtenářům "Dne" tento výklad: Halleyova vlasatice jest nejslavnější kometa v dějinách astronomie. Už král David mluví o této vlasatici, a je zajímavé, že bibliický král stanovil konec světa na rok 1911. Konec světa nastane však o rok dřív a sice letos a za tři měsíce. Amerika se na to již postří, združuje se masa a lihoviny!

První astronom, který vypočetil, že letos, dne 18. května, Halleyova vlasatice proletí drahou zeměkoule, byl prof. Bray Sigrave, ředitel hvězdárny v Providenci. Mnozí jsou toho mínění, že Halleyova vlasatice způsobí nejméně velké poruchy atmosférické na zemi, a prof. Serviss je toho náhledu, že nejménší poruchy, které bezpečně můžeme očekávat, budou tak silné, že jedeme vstříe neuvěřitelně mohutné periodě horka, kte-

rá v květnu nás oblaží až 42 stupňů tepla ve stínu! Teplota je podmíněna tím, že se jádro vlasatice zemi přiblíží nejméně na 16 milionů kilometrů. Prof. Serviss vypočetl, že v kritický den, dne 18. května, uvidíme vlasatice ve velikosti 12 metrů na nebi. Direktního nebezpečí pro další neporušenou existenci zeměkoule prof. Serviss nevidí, ale připouští možnost, že náhled Camilla Flammariona by byl správný, kdyby nějakou kosmickou "náhodou" se rychlost pohybu vlasatice zvýšila aneb snížila, tak že by dráha vlasatice byla jiná, než jest vypočteno, a přivedla kometu v katastrofální blízkost k zeměkouli.

Z PRÁTELSKÝCH KRUHŮ.

VERDIGRE, NEB. — Čtenář redakce: Již delší dobu jsem žánou zprávu do Pokroku nepsal, jelikož jsem neměl kdy k žádné zprávě se připravit. Pšáti do novin, potřebuje hodně času a ještě více přemýšlení. Každý z našich čtenářů si přeje dobré složený dopis a dobré poučení. Kde však má člověk takové poučení bláhly brát? Za jedno jsem slabě píšal a za druhé ještě slabší dopisí skladatel. Tak potom píšte! Ono to, čtenáři, tak snadné není. Na zádech už 61, s kterými se musím obrátit a zrak mne už taky opouští. Péro to je v mé pravici jako klacek a to je potom těžko představit se čtenářům s pěkným dopisem. No — ale, nějaké to přece bude. Jen porozuměl tomu redaktor! Ne-li, tak at to hodí pod boty. Jelikož jsem už žádal četných spolubratrů od ZOBJ, byl požádán, bych jim nějaké vypracoval ziskat nějaké členy aeb krajany a krajanky k jejich řádů, přišlo mi to velice obtížné. Že však jsem jim onen řád s jejich pomocí založil, uznal jsem tedy za dobré přání jejich, pokud možno, vyhověti. Vydal jsem se na cestu 5. února a nerad jsem opouštěl náš milý domov. Moje manželka nepožívala právě dobrého zdraví. Proto jsem jí taky velice nerad opouštěl. Neb to víte: Má-li člověk dobrou, drahou církev a žije s ní skoro 40 let, že to přijde tuze moc k srdci, i když jen na čas ji opouští. Jinak by bylo, kdyby těch církví bylo o několik více. Pátého tedy vsedl jsem do vlaku a oháněl jsem jako před řídím k Pierre. Když jsem v městě slezl z káry, ohlédal jsem se, zda-li bych tam spatřil některého z krajanů, ale marně. Nikoho jsem neviděl. Proto jsem s kuráží spěchal k panu Havloví na jeho farmu s nadějí, že ho doma zastihnu. Otevřelo mi dveře! Seděla tam starší žena, matka paní Havlové. Ubohá osoba se mne lekla, až jí brambora z ruky vypadla. Okrajovala jí právě. Já zase se ulekli jí, neb mi byla neznámou. Ale po výměně pár slov bylo vše v pořádku. Táral jsem se, kde že je pan Havel a dostal jsem za odpověď, že jel pro mne na depot. A tohleto je nejlepší! Ptal jsem se tedy oně paní, kdo z Čechů ve městě má telefon. Řekla, že Žid. Jak však telefonovat, když ani ona, ani já jsme nevěděli, kolikrát máme s tím mrňátkem zatočit. Tak jsem se posadil a et paní mi připravila svačinu, já se posilnil, a bylo vše v pořádku. Za chvíli se přivilil pan Jan Havel se svou paní, která se mne ulekla právě tak jako její matka. Než však se její pán vrátil, už mi paní Havlové řekla: "Dobře, že jste přišel dnes. Večer bude blízko bál a my tam máme jet. To pojedete s námi. Představ si, milý čtenáři, člověka, jenž, co ževí, nosí boty z divokého telete. Takový je přece hotov k tanci vředky. Když jsme přijeli na místo, tu nás hned uvítali. Ptali se mne, co jsem zač. Já jim řekl, že jsem cestovatel z Verdigre. Hned se zase ptali, pro co že cestuju, a já jim odpovéděl, že hledám mírumilovné lidi, kteří by si přáli přistoupit k řádu "Český prapor" v jejich městě, který jsem před rokem založil. Za malou chvíli se jich pár přihlásilo a za dva dny již bylo čtrnáct. U třech jsme byli a byly doma jen jejich manželky. Bylo nám však řečeno, že se též přidají k řádu. — Český Prapor bude proto počítat 40 členů a členky. Bylo mi řečeno, jakmile bude vše v pořádku, že se budou pokouseti o postavení nové síně. Jen tak dále, etní bratři a

sestry! Kde je svornost, jde vše hladce. Pokračování přístě.

J. F. Kolář.

LIBERTY, NEBR. — Čtenář redakce: Předně dík za správně mi zaslání listu a za vaši celoroční práci. Zaslám vám předplatné na rok 1910 a sice na Creteský Pokrok. Přítomně sním už roztál, cestou jsou špatně, v noci mrzne, do rána cesty zhrubnou a tak se náklad ani vozit nemůže. Korny je taky dosud mnoho nevytřámané a špatně se dělá. Zimu jsme měli dosud velice špatnou. Z počátku přelo, pak mrazilo a sníl ležel až do teďka. Ozimní pšenice jsou u nás velice poškozeny a sice výparem od snhu, neboť zem nebyla umrzlá. Farneři budou proto mít mnoho škody a mnoho práce. Ceny jsou u nás nyní tyto: Pšenice 97c, korna 55c, oves 40c, seno 89 až 910 tunna, vejce 24c tučet, másto 25c libra a suctana 30c. Novinek by bylo dost, ale raději je nenapíšu. Napíšu pravdu a bude zle; zalu-li, bude taky zle. Jako mezi českými poslanci. Křivli-li, je zle, a mlčeli-li, je ještě hůř. Kup si nové kalhoty a řeknou o tobě, že děláš fouhu. Chod ve starých a budou na té ukazovat přstem s poznámkou, že máš furmu a jaké máš kalhoty. Na zdar! John Svoboda.

BOIS, NEB. — Čtenář redakce: Naleznete přiložené dva dollary na obnovení předplatného na "Pokrok Západu". To je vaše úroda, kterou klidíte předem. Potom teprve vám nastává sázání a vzeblávání. Já však dělám zcela obráceně. Napřed vzeblávám, sázím a úrodu klidím až naposled. Letos však to tak dělat nebudu. Jak nám to bláto jen trochu utuňne, tak aby se mohlo do pole, hodlám hned sklizeť kornu. Některé klasy budou asi přezralé, ale to nic nevdá. Ježky mohou také asi trochu opadané, tak že nebudou tak pýchat. Tady jeden soused radí: Dejte Pokrok Západu na pole a ani ježky vám tam neporostou. Pomyšlil jsem si: tohle musím zkusit. Měl jsem v zahrádce kopeček kornu, mezi kterými byly i ježky. Vzal jsem Pokrok a dal dvě čísla na sebe, aby to bylo silnější, a položil na ježky. Na rozích jsem je přepíchl kulíčkami, aby to vitř neodfovlal. Za týden jsem se šel podívat, jaký to má účinek, a shlédal jsem, že soused má pravdu. Ježky pod Pokrokem byly černé. Nestyří již a korna byla pěkná. Tak jsem se chvíli roznýšel, jak bych to měl udělat na velkém kusu pole. Tu mi napadla šťastná myšlenka: Mám rajtovák, dám si čísto na sedadlo a tak budu obrávat. A co byste řekli? Pěknou kornu jsem měl. Sypala až 60 bušů po akru. Ježky však mi tam také narostly. Tedka nevíme; bylo-li to Pokrokem, anebo jen náhodou? Věřim, že jsou časopisy, po jejich přečtení hospodáři rodí se více na polích.

S úctou Jan Brzoň.

(Pozn. red.: Na vaše ježky se opravdu těšíme. Již aby tu byly!)
ST. LIBORY, NEB. — Čtenář redakce: Zde vám zasílám na váš časopis a premií jeden dollar a třicet centů. Buďte tak laskaví a zašlete mi českou abecedu. Co bude stát, vám pošlu hned, jak imne dojde. Já bych vám obnos zaslal hned, ale nevíme, mnoho-li bude státí. O počasí se taky již známim. Zima přišla neočekávaně brzo, takže zůstalo mnoho kornu na polích nevytřámané až do nynějška. Teď teprve lidé pospíchají, aby ji dostali domů, než přijde setí. Čtenář redakce! Váš časopis není třeba chválit. Ten se chváli sám, protože je v něm mnoho dopisů a dosti čtení, z kterého se člověk o mnohém doví. Josef Bahenský.

CEDAR BLUFFS, NEBR. — Čtenář redakce: Co toto píšu, máme tu dosti nezájemce opatřil. Psal bych dosti často, ale neumím dobře a proto si ani netroufám, mysle si, že by mi to redakce hodila do koše. Tentokráte však psátí budu přece a sice o tom, jak česká naše řeč pokračuje. Naše mládež, jakmile se naučí anglicky, český mluvit už nechce. Zajisté smutné to pak dopadá pro rodiče. Otec a matka se loptí, aby dali dětem školy a vyučili je, a děti zatím naučí se jen anglicky. Jsou to starosti potom. Rodiče sestárnou, mají syna, kterému, když si odbude školy, dají farmu a sýnaček si koupí nejdříve kočár a pak automobil, aby to všechno šlo potom na farmě dolů.

Nejlepším místem k nakupování stavebního dříví, jest

česká dřevařská ohrada.

Chicago Lumber Co.,

na 14. a Marcy ul., Omaha, Neb. 491f

Čestí prodavači Vás vždy ochotně a vřorně obslouží.

Dary k sňatku, narozeninám a k jmeninám.

Snubní přetyny, zlaté řetězy, hodinky a šperky všeho druhu. Stříbrné vidličky a nože, diamantové přetyny, granátové a importované zboží, náušnice a jehlic. PRODÁVÁME ZA TOVÁRNÍ CENY. Na všem vám peníze ušetříme. Pište si český ceník.

Oběh v mailém 115 j.ří. 16. ulice. Velkooběh a poštovní zásilky 109 seversní 16. ulice.

FRED BRODEGAARD & CO.,
OMAHA, NEBRASKA.
Velkooběh a post. zásilky 109 sevs. 16. ul.

DR. JAMES W. NOVÁK,
český zubní lékař.

Continental Block — 15. a Douglas ul. Pokoj č. 4 v rohu nad Berg Clothing Co. — Office Phone: Douglas 5077. — Residence, 915 William St.; Phone Douglas 6919. — Krajané z venkova, kteří nejsou s domácí prací zubařskou spokojeni, učiní dobře, když při návštěvě Omahy, zajdou k Dr. Novákovi, jenž za veškeré práce v oboru svém úplně ručí. 341f

JULIUS TREITSCHKE,
velko-i maloobchod viny a kořalkami,

v čísle 420-422 So. 13. St., Omaha, Neb.

Jest jedním z nejstarších obchodníků lihovinami v Nebrascce. — Na sklade má velké zásoby zboží všeměr zaručeného, pouze té nejlepší jakosti. Ceny jsou zvláště nízké.

Znameníťe kořalky od \$2.00 do \$8.00 gallon.
Výtečná vina od 60c do \$2.50 gallon.

Jest jednatel pro Steinhaage importovanou JALOVCOVOU a Fred Mueller "High Life" Milwaukeecké pi o. — Objednávky z venkova vyřizují se rychle a správně. Pište anglicky nebo česky. 9-6m

České mlýny, ve Wilber, Nebr.

Vyrabitelé nejlepší pšeničné a pravé žitné mouky, jakož i české kroupičky.

Mouka naše jest k dostání u všech českých groceristů v Omaze a South Omaze.

Zda-liž jedenkrát zkuste mouku Wilberskou, která jest ta nejlepší v trhu, pečivo bude se na vás jen smát.

Tež máme sklady v Lincoln, Nebr., Cedar Rapids, Ia., Chicago, Ill., Oklahoma City, Okla., Marshalltown, Ia., a St. Louis, Mo. 46-12

ZVONÍČEK & AKSAMIT, maj.

Zavtáťte-li do Omahy, zastavte se na jednu u starého známěho

Jozky Marušíka, roh 14. a William ul.

Znameníťe Krugovo pivo vždy na čepu. Výtečné lihoviny a doutnky ty nejlepší stále na sklade.

61f

Nejlepším útlukem, pro krajany do Omahy na návštěvu zavítavším, jest bez odporu

HOTEL PRAHA

na rohu 13. a William ul.

Josef Vaško, nynějši majitel, celý vnitřek budovy nově vypravil a všechny pokoje úplně novým nábytkem opatřil. Vřorně a čistě vedená česká kuchyně, poskytne i těm nevybíravějším úplně uspokojení, tak že krajané mohou býti ubezpečeni, e nikde v celém městě tak levné a pohodlné pobostění nebudou. V moderně a vřorně řízené hostinské místnosti dostane se všem té nejlepší obsluhy.

V četě **JOSEF VAŠKO.**

Co syn dělá pána, roste na poli je umí. Proto však nemyslím, že bude na škodu, řekne-li jeden druhému své mínění. Pro tentokrátě končím a znamenám se s pozdravem

Joe Hamrda.

Bratři Vranové,

kontraktóři a stavitelé.

K úplně spokojenosti vyhotoví vám plány a provedou vám dřevěné, cihelné a kamenné stavby z nejlepšího materiálu.

Obydli: 1956 jižní 15. ul., Omaha. Telefon Douglas 5210. 28-1f